Adolesanlarda E-Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Adolesanlarda E-Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16258

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Adolesanlarda E-Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, Co?kun ve Bebi? (2015) taraf?ndan Türkçeye uyarlanm?? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, ergenlerin elektronik ortamda sunulan sa?l?k bilgilerine eri?me, bu bilgileri anlama, de?erlendirme ve etkin bir ?ekilde uygulama becerilerini ölçmeyi amaçlamaktad?r. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe konu?an adolesan popülasyonunda yüksek düzeyde yap?sal ve ölçütsel geçerli?e sahip oldu?unu göstermi?tir. Ölçek, toplamda 6 alt boyuttan ve 31 maddeden olu?makta olup, 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

E-Sa?l?k Okuryazarl???, Adolesan, Sa?l?k E?itimi, Ölçek Uyarlama, Psikometri, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

S. Co?kun, H. Bebi?

Amaç

Ölçe?in temel amac?, adolesan popülasyonunda e-sa?l?k okuryazarl??? seviyesini nicel olarak ölçmektir. Bu ölçüm, bireylerin internet ve dijital platformlar arac?l???yla sunulan sa?l?k bilgilerini ne kadar etkili kulland?klar?n? ve sa?l?k kararlar? al?rken bu kaynaklara ne ölçüde güvendiklerini belirlemeye yard?mc? olur.

Elde edilen veriler, ergenlerin dijital sa?l?k kaynaklar?na yönelik yeterliliklerini belirleyerek, halk sa?l??? uzmanlar?na ve e?itimcilere, bu ya? grubunun ihtiyaçlar?na uygun sa?l?k hizmetleri ve e?itim programlar? geli?tirmede önemli bir zemin sunar.

Yap?

Adolesanlarda E-Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, bireylerin elektronik sa?l?k kaynaklar?n? bulma, anlama, de?erlendirme, uygulama ve sa?l?k kararlar? alma yeteneklerini kapsayan karma??k ve çok boyutlu bir yap? olan e-sa?l?k okuryazarl???n? ölçmektedir. Bu yap?, özellikle gençlerin sa?l?kla ilgili bilgileri internet üzerinden yo?un bir ?ekilde tüketti?i günümüz dijital ça??nda kritik öneme sahiptir.

Ölçek, e-sa?l?k okuryazarl???n?n farkl? yönlerini temsil eden 6 farkl? alt boyut arac?l???yla bu yap?y? kapsaml? bir ?ekilde incelemektedir. Toplam 31 madde, bu alt boyutlardaki yeterlilik düzeylerini ölçmeye odaklanm??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, Türk popülasyonunda yap?sal uygunlu?unu ve ölçüm yetene?ini kan?tlamak amac?yla gerçekle?tirilmi?tir. Yap? geçerlili?ini belirlemek için temel olarak **faktör analizi** yöntemi kullan?lm??t?r.

Verilerin faktör analizi için uygunlu?u, **Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsay?s?** ve **Bartlett Küresellik Testi** ile de?erlendirilmi?tir. KMO katsay?s? 0.75 olarak bulunmu?tur; bu de?er, veri setinin örneklem yeterlili?inin kabul edilebilir düzeyde oldu?unu göstermektedir. Bartlett Küresellik Testi sonuçlar? ise istatistiksel olarak anlaml?d?r (204.5, p<0.001), bu da de?i?kenler aras?nda faktörle?meye izin veren yeterli korelasyonun varl???n? teyit etmektedir.

Ölçüt geçerlili?inin belirlenmesi amac?yla yap?lan korelasyon analizi sonucunda hesaplanan katsay? 0.39 (p<0.001) olarak tespit edilmi?tir. Bu bulgular, ölçe?in teorik olarak ölçmesi beklenen yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçme yetene?ine sahip oldu?unu göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizleri, iç tutarl?l?k ve zamana kar?? kararl?l?k olmak üzere iki temel aç?dan incelenmi?tir. ?ç tutarl?l??? de?erlendirmek için kullan?lan **Cronbach alfa** de?eri bu çal??mada 0.78 olarak hesaplanm??t?r. Bu de?er, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarl? oldu?unu ve ayn? yap?y? ölçtü?ünü göstermektedir.

Ölçe?in zaman içindeki kararl?l???n? gösteren **Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsay?s?** 0.87 olarak tespit edilmi?tir. Bu yüksek katsay?, ölçüm sonuçlar?n?n zamanla güvenilirli?ini korudu?unu belirtmektedir. Ayr?ca, madde-toplam korelasyonlar? ço?unlukla 0.43 ile 0.57 aras?nda de?i?mekte, bu da maddelerin ölçe?in geneliyle iyi bir uyum içinde oldu?unu göstermektedir (yaln?zca bir madde 0.24 olarak bulunmu?tur). %27'lik alt-üst gruplar?n ortalamalar? aras?ndaki tüm farklar?n anlaml? oldu?u saptanm??t?r.

Faktör Analizi

Yap? geçerlili?i kapsam?nda gerçekle?tirilen faktör analizi sonuçlar?na göre, ölçek yap?s?n? olu?turan ve **özde?eri** 1'i a?an faktörler, toplam varyans?n %67.543'ünü aç?klamaktad?r. Varyans?n bu denli yüksek bir oran?n?n aç?klanmas?, ölçe?in yap?sal modelinin güçlü oldu?unu ve ölçülen e-sa?l?k okuryazarl??? yap?s?n? etkin bir ?ekilde temsil etti?ini göstermektedir.

Faktör yükleri (factor loadings) ise 0.59 ile 0.86 aras?nda bir da??l?m sergilemektedir. Bu yüksek faktör yükleri, maddelerin ait olduklar? alt boyutlar? güçlü bir ?ekilde temsil etti?ini teyit etmektedir. Ölçek, sonuç olarak 6 alt boyut ve 31 maddeden olu?an nihai yap?s?yla Türkçe literatüre kazand?r?lm??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Araç

Test Türü: Uyarlama Ölçe?i

Biçim: Çok Maddeli Envanter (6 alt boyut, 31 madde)

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama)

Popülasyon Grubu: Ergenler (Adolesanlar)

Ya? Grubu: Çal??mada spesifik ya? aral??? belirtilmemi?tir, ancak genel olarak ergenlik dönemini kapsamaktad?r.

Popülasyon Detaylar?: Ölçe?in Türkçe geçerlik ve güvenirlik çal??mas? Türkiye'deki ergen popülasyonu üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktad?r (1= hiç kat?lm?yorum - 5= tamamen kat?l?yorum).

Anahtar Kelimeler

E-Sa?l?k, Sa?l?k Okuryazarl???, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi, KMO, Bartlett Testi, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hatice Bebi?

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Veri Kaynakta Yok

Kurum E-posta Adresleri: hbebis@gata.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Veri Kaynakta Yok

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: Türkçe uyarlama çal??mas? 2015 y?l?nda yay?nlanm??t?r.

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m?, özellikle akademik veya ticari amaçlar için, sorumlu yazar (Hatice Bebi?) ile ileti?ime geçilerek izin al?nmas?n? gerektirebilir. ?leti?im e-posta adresi: hbebis@gata.edu.tr

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kaynaklar

Co?kun, S. ve Bebi?, H. (2015). Adolesanlarda e-sa?l?k okuryazarl??? ölçe?i: Türkçe geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Gülhane T?p Dergisi, 57* (4), 378-384. DOI: 10.5455/gulhane. Makale ba?lant?s?: scopemed.org

Çal??man?n orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: adolesanlarda-e-saglik-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf

Ölçek Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, kayna??n orijinal içeri?inde sa?lanmam??t?r. Ölçek toplamda 6 alt boyut ve 31 maddeden olu?maktad?r. Derecelendirme 5'li Likert tipi format?ndad?r (1= hiç kat?lm?yorum, 5= tamamen kat?l?yorum).

ARABPSYCHOLOGY.COM